

בני הפנר

סכום קצבה מזערי והפנסיה של גברת כהן מהקיבוץ

היוון הוא תחום שהולך ותופס מקום מרכזי ביצירת מקורות לסכומים חד פעמי ליחיד. אם זה המצב, כדאי שנכיר את המונח סכום קצבה מזערי ואת השימוש בו.

נתחיל מהסוף.

השאלה: האם פנסיה המשולמת מקיבוץ תובא בחשבון לעניין סכום קצבה מזערית? המשתמע מחוק הפיקוח: כן, על תנאי. המשתמע מחוזר מס הכנסה מספר 2/2013: כן, על תנאי. המשתמע מהשכל הישר (שלי): כן. תשובת מס הכנסה: כן, על תנאי.

ניתוח

הקצבה המזערית נולדה בשנת 2008. כזכור, באותה שנה פורסם תיקון 3 שהשינוי המרכזי בו בהקשר שלנו הוא סגירת קופות הגמל ההוניות. אם אין לו לאדם קופת גמל הונית, ומקורותיו הן קצבאות בלבד, מהיכן יארגן לו סכומים חד פעמיים? נכון, יהוון את הקצבאות. ואם יהוון את הקצבאות ממה יחיה? נכון, יבוא בטענות אל המדינה וידפק על שעריו של הביטוח הלאומי לקבלת הבטחת הכנסה.

אם זה מה שצפוי לנו, אמרה המדינה, נגביל את יכולת ההיוון. לכמה נגביל? נגביל את פלוני שרוצה להוון לכך שלאחר ההיוון תיוותר לו קצבה חודשית מינימלית. כמה מינימלית? בסעיף 23(ה) של חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-2005 הגדירו מונח חדש בשם "סכום קצבה מזערי". במונחי 3/2008 קבעו את ערכו לסך 3,850 ש"ח או כ-4,500 ש"ח במונחים של 2018.

פסק זמן: כלומר, הבסיס למגבלה זו הוא סוציאלי. המדינה רוצה שלאזרחיה תהיה פנסיית זקנה על מנת שיוכלו לחיות ממנה. בעברית קלה, אם תראה לי שיש לך ממה לחיות אני אאפשר לך לבצע היוון כרצונך ולפי תקנוני הקופות המשלמות.

רגע, ואם פלוני מקבל מראש קצבה נמוכה מסכום קצבה מזערי? נניח מקבל 2,000 ש"ח, לא יוכל להוון? יוכל להוון 25% מהקצבה לתקופה של 5 שנים. בסך הכל, יוכל להוון ללא מגבלה עד שהקצבה תרד לסכום קצבה מזערי ועוד 25% ממנה לתקופה של 5 שנים והכל לפי תקנון הקופה המשלמת את הקצבה. לדוגמא, מקצבה בסך 10,000 ש"ח ניתן להוון לצמיתות 5,500 ש"ח ועוד כ-1,125 ש"ח לחמש שנים.

רגע, ומה אם יש לי קצבאות אחרות? לדוגמא, נניח שאני פורש צבא קבע ואני מקבל פנסיה שכבר משולמת בסך 5,000 ש"ח? אם זה המצב, אמרה המדינה, היא תובא בחשבון במסגרת ספירת סכום קצבה מזערי. ואם אני מקבל קצבת נכות, גם היא תובא בחשבון? שאלה טובה. הבה ונלך להגדרה של המקורות אשר יובאו בחשבון במסגרת ספירת סכום קצבה המזערי. לפני שהלכתי לחפש את ההגדרה, ידעתי כבר את התשובה. אין צורך לשאול איך ידעתי, אני מספר. בזמנו השתתפתי בקורס רלוונטי ושם נאמר לנו שתובאנה בחשבון כל הקצבאות למעט קצבאות שארים וקצבאות הביטוח הלאומי.

אבל, עכשיו החלטתי בכל זאת לחפש את ההגדרה. רגע, איפה נמצאת הגדרה כזאת? התשובה: אין הגדרה. רק מספר. אז על מה בדיוק אנחנו מדברים ואיפה כתוב עליו?

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-2005

המונח מופיע שם. מה שמופיע שם הוא רק השם, הסכום, שיטת ההצמדה והשימוש בו. נשים בצד לרגע את שיטת ההצמדה. במונחים של היום מדובר בכ- 4,500 ש. כלומר, בכל מקום שרשום **סכום קצבה מזערי** אפשר להציב 4,500 ש. אם הקצבה המהוונת משולמת מתוכנית שאיננה קרן וותיקה, רשום שם המשפט הבא ובו נכניס את המספר במקום המונח: **.... ובלבד שסכום הקצבה שלו יהיה זכאי העמית לאחר ההיוון לא יפחת מסכום הקצבה המזער מ- 4,500 ש"ח.** משולמת לעמית פנסיה תקציבית או קצבה מקופה אחרת, יובא בחשבון גם סכום הקצבה או הפנסיה התקציבית כאמור, לצורך חישוב סכום הקצבה שלו יהיה זכאי העמית לאחר ההיוון.

באופן, אישי לא הצלחתי להבין מה קורה אם משולמת גם פנסיה תקציבית וגם קצבה מקופה אחרת. חשוב להדגיש שבחוק הפיקוח, כאשר רושמים קופה הכוונה לקופה המאושרת כקופת גמל. ומה באשר לתשובה האם פנסיה מהקיבוץ תובא בחשבון? תשובה בהמשך.

חוזר מס הכנסה מספר 2/2013

המונח סכום קצבה מזערי מופיע גם בחוזר מס הכנסה מספר 2/2013. אין הגדרה אלא רק מלל חופשי ואני מצטט: **לצורך בדיקת "סכום קצבה מזערי" יובאו בחשבון כל קצבאותיו של היחיד, למעט קצבאות אשר למעשה הוגדרו בסעיפים 9(6) - 9(16) לפקודה (קצבת שאירים, קצבת זקנה מביטוח לאומי וכדומה).** אם נבחן את הרשום לעיל נראה עברית פשוטה. כל קצבאותיו, למעט. השאלה היחידה הנשאלת כאן היא מהי קצבה? האם הכוונה להגדרה של קצבה לפי הגדרתה בחוק הפיקוח? לפי רוח הכתוב בחוזר לא נראה לי וזאת משני טעמים.

ראשית, לו התכוונו היו רושמים במפורש: **"יובאו בחשבון כל קצבאותיו של היחיד כהגדרתן בחוק הפיקוח...."** שנית, החוזר מתייחס לפקודת מס הכנסה שם מופיעה לדוגמא קצבה אחרת שהיא קצבה לפי סעיף 9 לפקודה. זו קצבה שאיננה משולמת מקופת גמל. כלומר, מדוע להחשיב קצבה מתוכנית עדיף מחברת מגדל אשר שולמה במתכונת תגמולים לעצמאים לפי סעיף 47 ולא להחשיב קצבה מתוכנית עדיף מחברת מגדל אשר שולמה במתכונת פרט לפי סעיף 45? אותה קצבה מאותה תוכנית ומאותה חברת ביטוח.

ומה באשר לתשובה האם פנסיה מהקיבוץ תובא בחשבון? תשובה בהמשך.

המשתמע מהשכל הישר (שלי)

אם אנחנו מבינים מה מטרת הגבלת ההיוון, הרי לפי השכל הישר ברור שיש לקחת בחשבון כל קצבה משולמת לגביה ניתן להוכיח שמדובר בקצבה אשר תשולם לכל החיים. למרות שלא הייתי מעורב בכתיבת סעיף 23 לחוק הפיקוח, אני נוטה להאמין שזו הייתה כוונתו. אנחנו מכירים לא מעט ניסוחים שהתגלו כבעייתיים ברגע האמת או שלא לקחו בחשבון את כל המצבים האפשריים. חלקם תוקנו עם הזמן וחלקם... נותרו בעייתיים עד עצם היום הזה.

תשובת מס הכנסה מהיום ה- 6/5/2018

מאחר והיה וויכוח גדול בעניין, נעזרתי ביועצת המס ומתכנתת הפרישה ליאת ארמי אשר פנתה לשם כך למס הכנסה. התשובה שהתקבלה ממס הכנסה הגיעה מרונית כהן, רו"ח - מנהלת מחלקת קופת גמל, מחלקה מקצועית. אם יש סמכות מקצועית הנמצאת בראש הפירמידה וגם הקובעת, הרי מדובר בה. והרי תשובתה ככתבה וכלשונה:

- במקרים בהם מדובר בפניה של חבר קיבוץ בקיבוץ מתחדש שחל לגביו הוראות סעיף 60א לפקודה, להוון קצבה ו/או קיבוע זכויות, יש לשים לב, אין לראות בתשלומים שמקבל חבר הקיבוץ מהקיבוץ בין אם מדובר בתקציב ובין אם מדובר בסכומים הניתנים לחבר מכוח תקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש 2005- התשס"ו) כקצבה מאת מעביד בהתאם לסעיף 9א לפקודה.
- במקרים בהם מדובר בפניה כאמור לעיל של קיבוץ מתחדש או חבר בקיבוץ מתחדש שחל לגביו הוראות סעיף 60ב לפקודה והקיבוץ התחייב בכתב כי ידווח בהתאם לסעיף זה, יהיה ניתן לראות בתשלומים שמשלם הקיבוץ לחבר כקצבה מעת מעביד בהתאם לסעיף 9א לפקודה או כמשכורת, לפי העניין, וזאת בהתאם לסעיף 60ב(ד) לפקודה.

מה אנחנו למדים מתשובתה של רו"ח רונית כהן?

- ראשית, העסק מסובך. ממש מסובך.
- שנית, מי שיקבע האם התשלום יובא בחשבון לעניין **סכום קצבה מזערי** הוא הסכום יחשב כקצבה לפי **סעיף 9א לפקודת מס הכנסה** ולא לפי ההגדרות של **חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה - 2005**. למען האמת, לי זה נראה מוזר מאחר וההגדרה של **סכום קצבה מזערי** מופיעה דווקא בחוק הפיקוח על **שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה - 2005**.
- שלישית, לחבר קיבוץ אחד (לפי המקרה הראשון לעיל) לא תחשב לעניין סכום קצבה מזערי ולאחר כן תיחשב (לפי המקרה השני לעיל), והכל לפי ההנחיות של רו"ח רונית כהן.

ואחרון חביב: האם תוכנת נכסים יודעת לקחת בחשבון את סכום קצבה מזערי?

יודעת גם יודעת. מתחיל מזה שיודעת לקחת בחשבון קצבאות המשולמות טרם החישוב הנוכחי כגון קצבת פורש צהל, קצבה לפי 9א וקצבה לפי 9ב.

- בעבודה ידנית, שבה המשתמש קובע בעצמו את כל פעולות ההיוון, יחושב היוון כדין והיוון אשר יחשב כמשיכה שלא כדין לפי יתרת הקצבה לאחר ההיוון. והכל תוך התחשבות ביכולת היוון של 25% לחמש שנים.
 - בעבודה אוטומטית, יכול המשתמש להגדיר עד כמה ברצונו להוון. החל מבקשה להוון % מכלל הקצבה (בהפרדה למוזכה ומוכרת כמובן) המשך בבקשה להוון קצבה בסכום מסויים (בהפרדה למוזכה ומוכרת כמובן), המשך בבקשה להוון קצבה אשר תייצר סכום מהוון מסויים (בהפרדה למוזכה ומוכרת כמובן) וכלה בהיוון מכסימלי בשתי חלופות:
 - עד לגבול סכום קצבה מזערי (בהנחיה מי תהיה המהוונת הראשונה, מזכה או מוכרת).
 - במקסימום האפשרי עד הגבול התחתון שבו יתווסף היוון של 25% לחמש שנים (בהנחיה מי תהיה המהוונת הראשונה, מזכה או מוכרת).
- בכל מקרה, התוכנה תחליט בעצמה מאיזה מהתוכניות לבצע את ההיוון המבוקש וכמובן שלא תחרוג מהגבולות שהוגדרו.
- במסגרת המפרט לביצוע יוצג מה שיעור ההיוון מכל תוכנית, מה מקדם ההיוון במועד ההיוון ומה תקופת ההיוון. כאשר התוכנה קבעה היוון לתקופה מוגבלת של 5 שנים, היא מחזירה בתום 5 שנים באופן אוטומטי את הקצבה לערכה המלא.

הכותב הינו B.Sc., C.L.U.(Isr), מנכ"ל חברת פתרונות מתקדמים בלייף פלנינג בע"מ, המפתחת ומשווקת את תוכנת נכסים